Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de hoek Bruggestraat-Lichterveldestraat te Wingene

Vanessa Vander Ginst
Laurane Dupont

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de hoek Bruggestraat-Lichterveldestraat te Wingene

Vanessa Vander Ginst
Laurane Dupont

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de hoek Bruggestraat-Lichterveldestraat te Wingene

Initiatiefnemer:	Danneels
Projectleiding:	Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst & Laurane Dupont
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2017, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek p. 3
1.1 Beschrijvend gedeelte p. 3
1.1.1 Administratieve gegevens p. 3
1.1.2 Archeologische voorkennis p. 6
1.1.3 Onderzoeksopdracht p. 6
Vraagstelling p. 6
Randvoorwaarden p. 7
Beschrijving geplande werken p. 7
Huidige situatie p. 7
Geplande werken p. 9
1.1.4 Werkwijze en motivering bronselectie p. 13
1.2 Assessmentrapport p. 14
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied p. 14
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied p. 18
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied p. 25
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied p. 27
1.2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen p. 28

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen p. 29
2.1 Administratieve gegevens p. 29
2.2 Gemotiveerd advies p. 30
2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem p. 31
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen p. 31
2.3.2 Onderzoeksmethode p. 32
2.3.3 Onderzoekstechnieken p. 35
2.3.4 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk p. 36

Bibliografie p. 37

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Initiatiatiefnemer: Danneels

Locatie: Wingene, Zwevezele, hoek Bruggestraat-Lichterveldestraat (fig. 2.1)
Bounding box: punt 1: x= 68715, y= 192414
punt 2: x= 68794 y= 192520
Zwevezele, Afd. 2, Sectie A, percelen 997F, 994C, 1000M, 993B, 991K, 990B, 990C, 990D, 989B, 989A, 984R, 984S

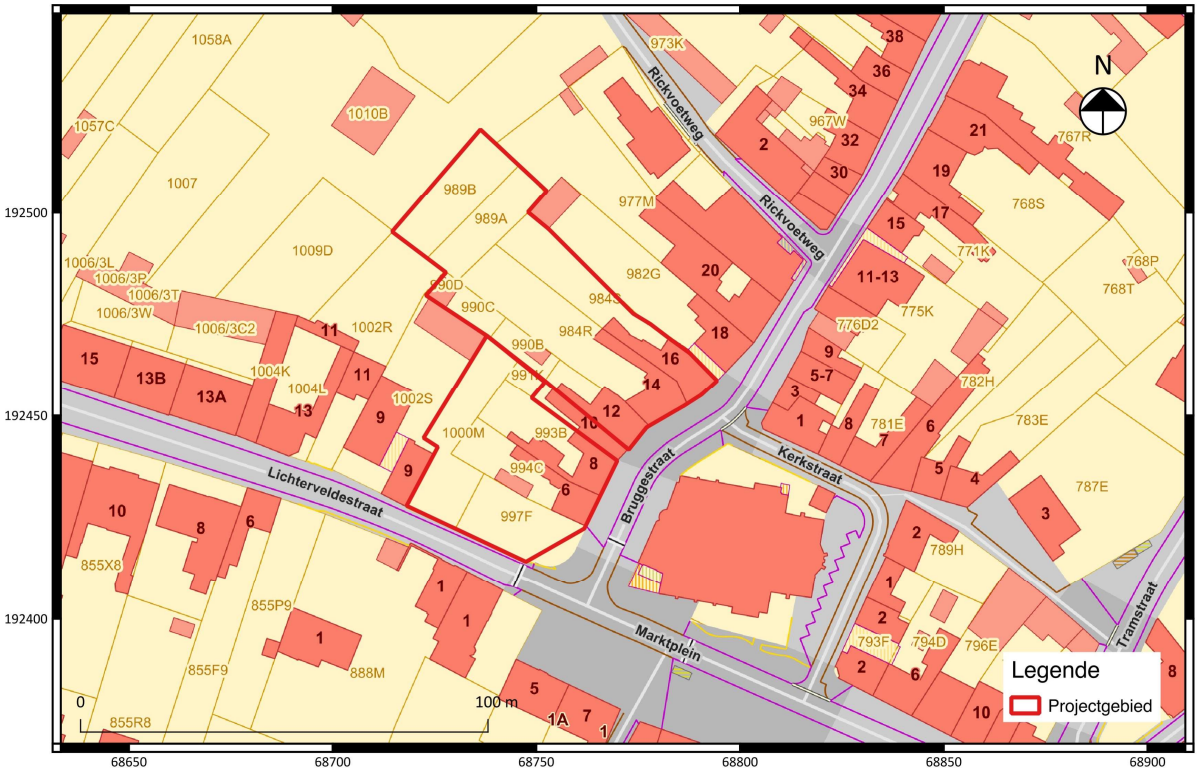

Fig. 2.1: Kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (©CADGIS).

2.2. Gemotiveerd advies

De initiatiefnemer plant een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor de bouw van 3 appartementsblokken voorzien van een algemene ondergrondse parkeerkelder en bovengrondse parkeerplaatsen. Het te ontwikkelen gebied beslaat een totale oppervlakte van 4042 m^2 en is momenteel nog bebouwd. Drie van de panden die op het projectgebied staan werden opgenomen in de *Inventaris Onroerend Erfgoed* als vastgesteld onroerend erfgoed. Het betreft burgerwoningen uit de 19de en 20ste eeuw. Een van de historische panden zal worden behouden in het ontwikkelingsplan, de rest van de bebouwing dient afgebroken te worden na het verkrijgen van de vergunning.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan de aan-of afwezigheid van een archeologische site op het terrein niet vastgesteld worden. Het projectgebied ligt in een ruimere regio met archeologisch potentieel. Zowel de vrij goede landschappelijke positie, op een plateau in de nabijheid van water, als het archeologisch bestand wijzen op een omgeving die in het verleden mogelijk interessant was voor bewoning en menselijke activiteiten. Historische kaarten geven aan dat het projectgebied ononderbroken bebouwd is geweest sinds de 18de eeuw. Het terrein is gesitueerd aan een eeuwenoud en druk bewoond kruispunt in de nabijheid van de oude dorpskern die vermoedelijk een Romeinse en later Germaanse oorsprong kent. Aan de hand van bovengenoemde factoren kan een verwachting worden opgesteld voor het aantreffen van (pre)historische vindplaatsen uit alle mogelijke periode vanaf de steentijd tot WOII binnen de contouren van het projectgebied, met een verhoogde verwachting voor sporen en structuren uit de middeleeuwse periode en de Nieuwe Tijd.

Aangezien de geplande bouwwerkzaamheden de bodemopbouw voor een groot deel zullen verstoren en om zekerheid te krijgen over de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied is verder onderzoek aan te bevelen. Momenteel is archeologisch vervolgonderzoek op het terrein echter niet mogelijk omdat het terrein nog deels bebouwd is (fig. 2.2). Dit creëert een praktische onmogelijkheid voor het uitvoeren van archeologisch vervolgonderzoek met ingreep in de bodem doordat het kosten-batengewijs ongunstig is voor de initiatiefnemer om een in twee delen gesplitst vervolgonderzoek uit te voeren. Op basis van de bovengenoemde redenen zal een programma van maatregelen worden opgesteld voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem[1].

[1] Zoals omschreven in het Erfgoeddecreet 2013, 5.4.7 “Procedure bij de onmogelijkheid of de onwenselijkheid om voorafgaand aan het aanvragen van de vergunning een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren”.

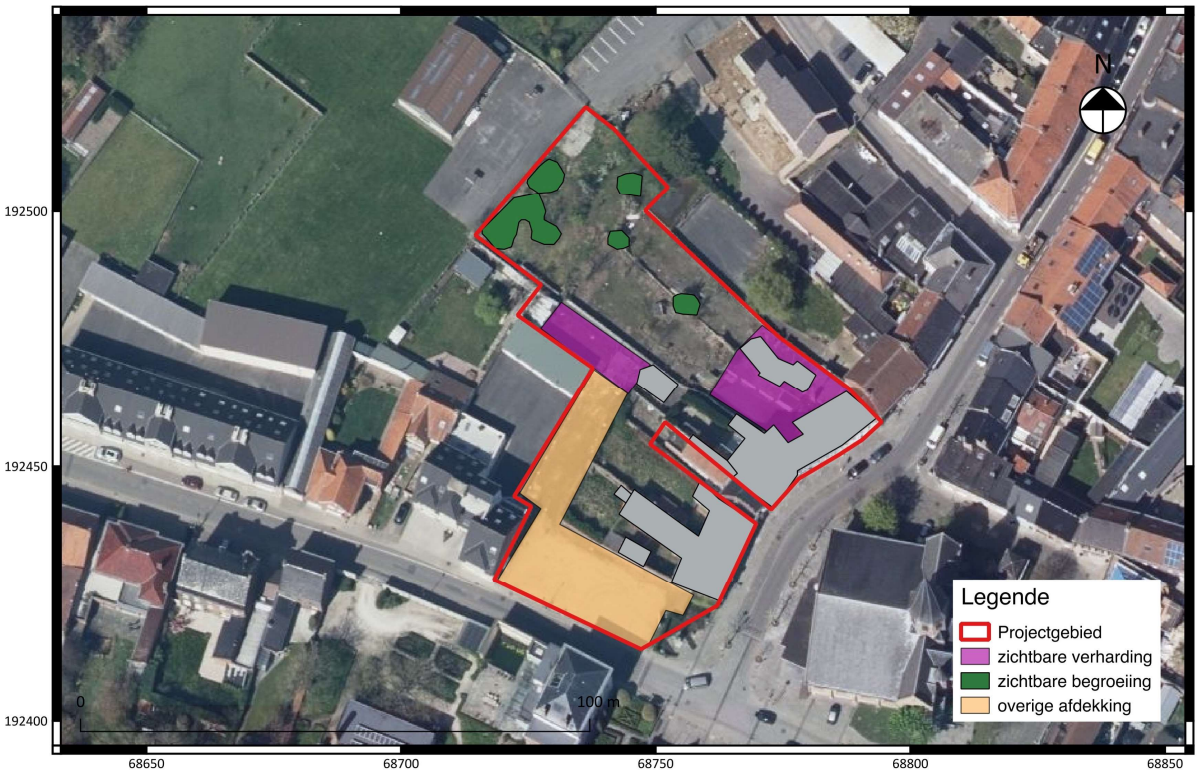

Fig. 2.2: Luchtfoto (2016) met inkleuring van de delen van het projectgebied die ontoegankelijk zijn.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

De onderzoeksmethode beslaat de oppervlakte van 4042 m^2, zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (fig. 2.3). Het areaal van de te behouden woning werd niet inbegrepen in de zone geselecteerd voor vervolgonderzoek. De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer

de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

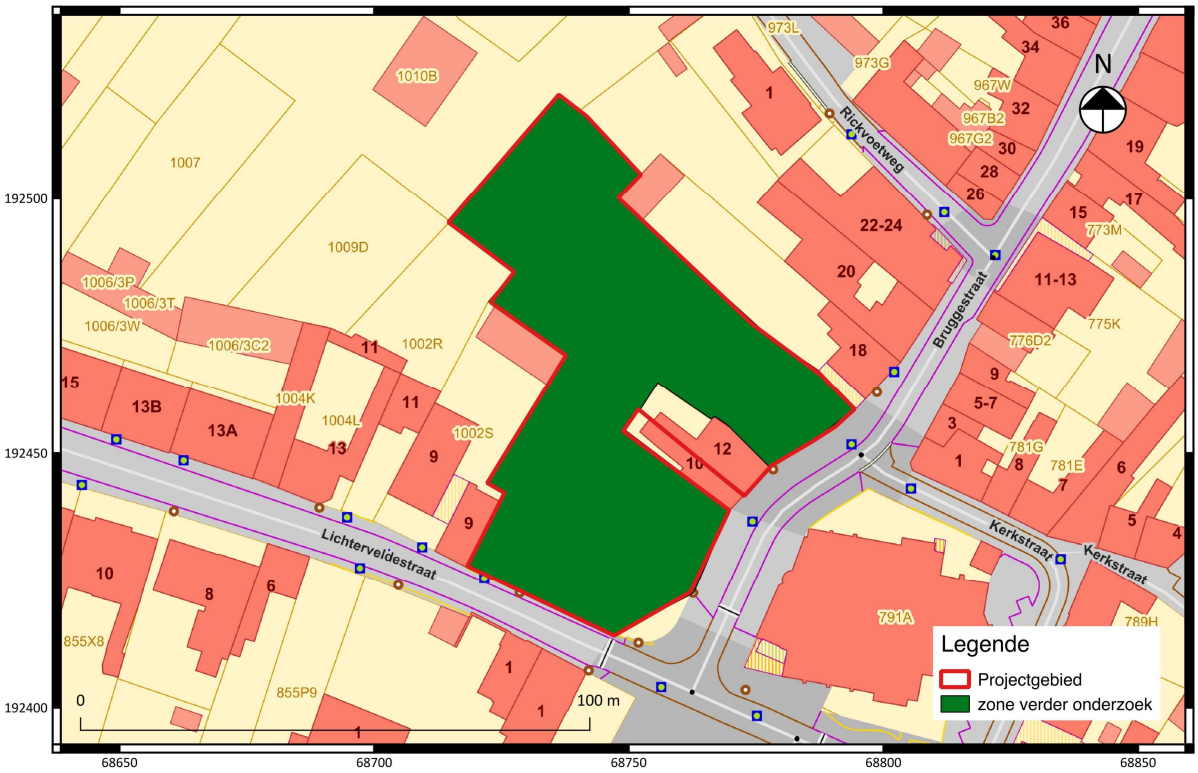

Fig. 2.3: Kadasterplan met inkleuring van de delen van het projectgebied die in aanmerking komen voor uitgesteld vooronderzoek (©CADGIS).

2.3.2 Onderzoeksmethode

De keuzes van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, worden gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?
2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Er wordt binnen het projectgebied geen specifieke bodemkundige situatie verwacht die

		het graven van landschappelijke profielputten noodzakelijk maakt. Het uitgevoerde bureauonderzoek heeft geen verwachting gecreëerd voor het aantreffen van een prehistorische artefactensite.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Binnen dit onderzoek biedt deze methode geen meerwaarde en zal dit vermoedelijk niet tot kenniswinst leiden.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Verkennend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd

		artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Omwille daarvan, en de verwachting dat er geen complexe verticale stratigrafie aanwezig is, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. De resultaten van een proefsleuvenonderzoek kunnen een antwoord verschaffen op de onderzoeksvragen sub 2.3.1.

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een **proefsleuvenonderzoek**.

Het proefsleuvenonderzoek kan doorgaan indien het terrein volledig ontdaan is van alle bebouwing. Om het bodemarchief niet nodeloos te schaden dient de verwijdering van de vloerplaten van de huidige bebouwing onder **archeologische begeleiding** te gebeuren. Er kunnen zich namelijk oudere bewoningsfases bevinden onder de huidige gebouwen. Omdat de afbraak van de aanwezige bebouwing zal plaatsvinden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning, kan het vooronderzoek enkel in uitgesteld traject uitgevoerd worden.

2.3.3 Onderzoekstechnieken

Proefsleuvenonderzoek: techniek en motivatie

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk hoofdstuk 8.6. De aangelegde proefsleuven hebben een breedte van 2 m met een maximale tussenafstand (van as tot as) van 15 m. Er wordt gekozen voor 2 m brede sleuven en niet voor 4 m brede omdat dit praktischer is in uitvoer. De proefsleuven worden in een min of meer vast grid aangelegd met een noordwest-zuidoost oriëntatie (fig. 2.4). Deze oriëntatie wordt voorgesteld omdat dit inspeelt op de topografische situatie en zorgt voor een accurate steekproef, zonder enige willekeur. De sleuven moeten minstens 10% van het volledige terrein beslaan, tenzij tijdens de uitvoering van de werken grote bodemverstoringen worden vastgesteld. In totaal moet minstens 12,5% van het terrein onderzocht worden. De resterende 2,5 % wordt door middel van kijkvensters aangelegd.

De proefsleuven en kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. De proefsleuven worden aangelegd op alle archeologische niveaus. De teelaarde en het eventuele onderliggende colluvium worden verwijderd. Bij het leesbaar maken van het te registreren grondvlak dient aandacht te worden besteed voor de aanwezigheid van lithisch materiaal. Een steentijdsite is weinig waarschijnlijk, maar kan immers niet uitgesloten worden. Indien een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, worden de artefacten in 3D geregistreerd. Het materiaal wordt tijdens het veldwerk voorgelegd aan een ervaringsdeskundige lithische artefacten.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

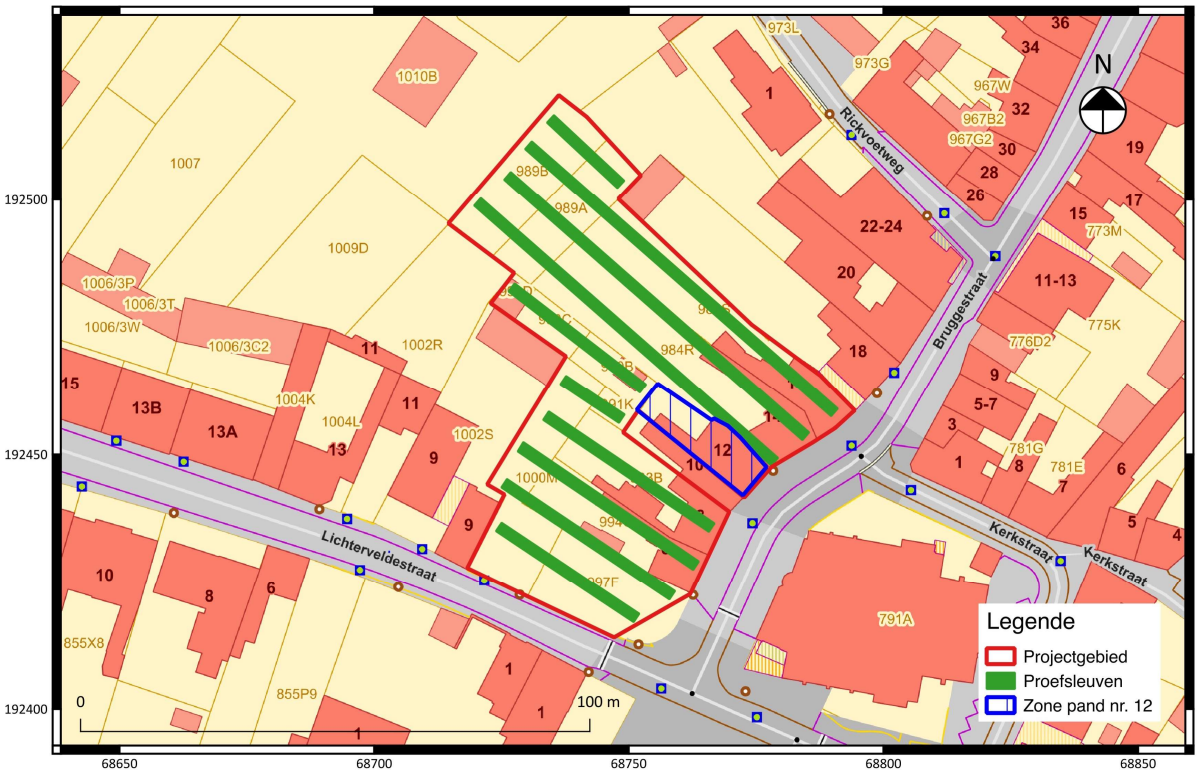

Fig. 2.4: Sleuvenplan met aanduiding van de proefsleuven in groen (geprojecteerd op de kadasterkaart).

2.3.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.